

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ԱՌԱՅՆԵՐ

Այսպէս Սեկոնդոսի իմաստասիրի առ Սեդրիս-
նոս կայսր :

ՍԵՍՊԻՍԻ վերնագրով մեր նախնի երախտաւոր հարց մէկը յունարէնէ թարգմաններ է ան իմաստալից առածները, որ Սեկոնդոս փիլիսոփան Սեդրիանոս կայսեր ըսեր է : Արեւոր Սեդրիանոս Սեփէնք եկեր ու լսեր է որ աս փիլիսոփան շատ իմաստուն մարդ է ու քիչ խօսող, կանչեր իրեն շատ բաներ հարցուցեր է, Սեկոնդոս պատասխան չէ տուած . կայսրը բարկացած՝ դահճին դաղտուկ կը պատուիրէ որ տանի Սեկոնդոսը, բռնադատէ խօսելու, ու խօսածին պէս գլուխը կտրէ . իսկ թէ որ մահն ալ արհամարհելով չխօսի՝ չսպաննէ : Սահիճն ալ շատ վարպետ հնարքով կը ջանայ բերնէն խօսք մը հանել տալու, բայց չկրնալով՝ նորէն կայսեր կը տանի փիլիսոփան . որ ան ատեն կը սկսի պատասխանել : Սպատմութիւնը շինծու ալ ըլլայ, իմաստակ փիլիսոփայի մը վրայ կրնայ ճշմարիտ սեպուիլ . և որովհետեւ գրաբառ շատ աղւոր պատմուած է աս բանս՝ կ'արժէ որ առածներէն առաջ պատմութիւնն ալ դրնենք՝ որ շարադրութեան օրինակ ալ ըլլայ :

Սեդ ժամանակսն ընդ այնոսիկ յորում Սեդրիանոս ի Պարսս երթայր, և իբրեւ եկն յՍեփէնս՝ լուաւ զՍեկոնդոսէ եթէ կորովի իմաստասէր է, և անխօսութեամբ զինքն հանճարեալ է . որով և կոչեալ առ ինքն բազում աշխատանօք մաքառեալ ի հարցմունք առական, և նա ոչ ինչ ետ պատասխանի : Այլ թագաւորն զայրացեալ ընդ անմեծարանսն առաջի սին կղիտոսին, կոչեաց զսուրհանդակն զի սպանցէ զնա . և պատուէր տուեալ ասէ, եթէ «Սխա բռնադատեալ թէ խօսի՝ սպան, եթէ ոչ՝ կենդա-

նւոյն այսր ածջիր » : Այլ դահճապետին վաղվաղակի զհրամանն կատարեալ՝ տանէր ի նպատակն սպանանել, և ասէր . «Հասեալ է օր մահու և կենաց » . և զմահաբեր վաղակաւորն ի վերայ խաղացուցեալ՝ փայլակնաձև յեղիւղէր ասելով . «Սան հատ ի բերանոյդ, և ոչ բարձցի գլուխդ ի պարանոցեդ . խօսքդ յօդս տարածեսցի, և ոչ հեղցի արիւնդ յերկիր » : Այլ ոչ զերկիւղ մահու զմտաւ ածեալ և ոչ զշողուն սուսերին, լուութեամբ արիանայր . և զինուորին վաղվաղակի ածեալ առաջի թագաւորին կացուցանէր : Սպանորա այնուհետեւ սկիզբն արարեալ պատասխանեաց :

Օրինչ է Ստուած : — Ինքնածին տեսիլ, որ փակէ զամենայն և ինքն յուսմբէ ոչ փակի . իմաստ խնդրելի, իմաստուն անմահ :

Օրինչ է ծով : — Վոգ աշխարհի, պսակ ծովեղէն, ընդերկարութիւն ջրեղէն, անբաւ հաստատութիւն, մայր աղի, հաւաքիչ ամենայն ջրոց, որպէս գօտի զտիեզերօք, աշխարհաց ասպնջական :

Օրինչ է եթեր : — () Դք տարածք և թաթաւունք, տեսիլ իմն սուրբ, յստակ, լի հողմով բազմութեան . զօրութիւն որ յամենայն հասանէ, բընութիւն տարած, արեգական յորդորիչ, ծնիչ հրոյ և ջրոյ :

Օրինչ է տիւ : — Հանդէս որ լի է աշխատութեամբ, շրջանակ երկոտասան ժամանակեան, սկիզբն ամենայն ցաւոց, յորդորումն աշխարհի, երկրաժեշտ ի գործոյ, հոգք ծփալիցք, կենդանեաց համբոյրք առ ի զմիմեանս տեսանելոյ, յուշարար անդագար, բընութեան հայելի, թիւ որով յաւիտենականք համարին :

Օրինչ է արեգակն : — Սին երկնաւոր, նահատակ գիշերոյ, շրջանակ երկնաւոր, աշխարհի յանդիմանիչ, անմաշ բոց, զգեստ պտղոց, անանց ճառագայթ, անպակաս պայծառութիւն, զտեալ զամպար, երկնային ճանապարհորդ :

Օ ի՞նչ է լուսին : — Կարմրութիւն երկնաւոր, միւրթարիչ գիշերոյ, օդոյ ճանապարհորդ, նաւորդաց միւրթաւրիչ, բոլորակ որում չհասանի ոք, անծագ տեսիլ, կենդանեաց հանդէս, պահպանորդ գիշերոյ, դայեակ անձրեւոյ, մայր պտղոց, յաւիտենից նշանակ :

Օ ի՞նչ է մարդ : — Երբն իշտութեան, մարմին հոգեկիր և մտաւոր, տաճար հոգւոյ, դոյզնժամանակեայ տեսիլ, գործի աճառապինդ ոսկերք և ջղօք և այլովքն հանդերձ, տէգ աշխարհի, բախտի խաղալիկ, բարի հարեանցիկ, կենաց մաշիչ, ինքնայօժար յամենայն, արհամարհիչ ամենայնց, տեսիլ յաւիտենական :

Օ ի՞նչ է գեղեցկութիւն : — Կարբնութեան, ստացուած որ անցանէ, ծաղիկ որ թարշամի, դրոշմած շնչաւոր, տեսիլ ցանկալի :

Օ ի՞նչ է սէր : — Երբն բարեաց, մարդ աներեւոյթ, վարանելոյ միւրթարութիւն, թիկունք թշուառականաց, ինչ մի որ ամենեցուն պիտոյ է և ոչ է ի միջի :

Օ ի՞նչ է մեծութիւն : — Բեռնք ոսկեղէնք, ցանկութեանց արբանեակ, անխրատ վայելութիւն, կապեալ ընդ երկիւղի, կասկած անդուլ, ագահաց թշուառութիւն, երկն հանապազորդեան, իրք դիւրափոխ, բազմաց ըղձալի, տնկածոյ իմաստք, ծփումն անդուլ, փոփոխումն անդադար, իրք են ամենեցուն նենգի և փնասի (պատճառ), հոգք վերադրեալք ի մարդկան կամակարութենէ :

Օ ի՞նչ է աղքատութիւն : — Բարի ատեցեալ, մայր առողջութեան, խափանիչ ամենայն ցանկութեանց, վարք անհոգք, անխաբ ստացուած, վարդապետութիւն հնարեալ, գտակ իմաստութեան, ստացուած որիչ (ազատ) ի զրպարտէ, ստացուած ոյր զկնի ոք ոչ ընթանայ, գանձ հաստատուն, բաղդ անհոգ :

Օ ի՞նչ է նաւաւար : — Եւեաց ճանապարհորդ, ծովու մշակ, հողմոց

ուղեկից, աշխարհի օտար, ձմերանւոյ նահատակ, նաւահանգիստ սքանչելի, ղուղորդ մեռելոյ, կցորդ կործատեան, ծովականաց մենամարտիկ, ինքնայօժար ի մարտ :

Օ ի՞նչ է մշակ : — Եւամանակաց արբանեակ, անձրեւաց մատակարար, անունդ վայրի, առանց ծովու վաճառական, ծառոց տնկիչ, աղքատութեան հոյկապ, բժիշկ հողմոց, ժամուց դաստիարակ :

Օ ի՞նչ է քուն : — Եւխատութեց հանգիստ, բժշկաց սատար, կապելոց լուծումն, տքնեցելոց իմաստք, հիւանդաց իղձք, մահու պատկեր, ուսումն հանապազորդեան :

Օ ի՞նչ է ծերութիւն : — Եւիւրագիւտ չար, կենդանի ճաղճամահ, սպասիկ մահու, քնալից ծաղր, ապշութիւն առ իմաստութեանց օտար, պահակ ցպոյ, ցանկութեանց օտար, մեռեալ զեռուն :

Օ ի՞նչ է մահ : — Եւուն յաւիտենական, քակտումն մարմնոյն, հիւանդաց խնդրուածք, թշուառականաց իղձք, հոգւոյ հեռացումն, մեծատանց երկիւղ, աղքատաց պանծալի, քակտումն անդամոց, հայր բնոց, հրաժեշտ ամենայնի :

Աղբիւս Գլխոյ :

Տէր, ես մանուկ եմ տրկար,
Զինե վրտանդք են անթիւ .
Դու զիս պահեա, բարերար .
Առ իս լեր միշտ քաջ հովիւ :

Անմեղ կոչեն զիս տղայ,
Գրգուեն գովեն ի խրախոյս .
Բայց ես գիտեմ զի մեղայ,
Ներեա փրկիչ իմ Յիսուս :

Ո՛վ տէր, ահա գայլ անդուլ
Յար ինձ, ասեն, դարանի .
Ո՛րքո գառինս վայր անբոյթ,
Բայց ի ծոցիդ տէրունի :